

6/2 Binární sloučeniny

Co to jsou binární sloučeniny?

- $bi = 2 \Rightarrow$ dvouprvkové sloučeniny; mohou obsahovat 2 nekovy nebo kov s nekovem
- patří sem např. oxidy, peroxidy, sulfidy, sloučeniny s vodíkem, halogenidy...
- první je kov (s „+“ ox. číslem), druhý je nekov (se „-“ ox. číslem)
- dva nekovy – v pořadí: Rn, Xe, Kr, B, Si, C, Sb, As, P, N, H, Te, Se, S, At, I, Br, Cl, O, F – např. H_2O , NH_3 , OF_2 ...

Co to jsou oxidy?

- binární sloučeniny kovu nebo nekovu s kyslíkem

Jak tvoříme vzorce oxidů?

- podle obecného vzorce: $R^{I-VIII}O^{-II}$
  - O má v oxidech vždy oxidační číslo -II; R = prvek s oxidačním číslem podle koncovky (I až VIII)
- křížovým pravidlem $\times$ (šipky od oxidačních čísel šikmo dolů na pravou stranu značky) doplníme indexy (bez znamének)
- k prvku R se napíše „2“; ke kyslíku se píše index podle ox. čísla prvku („1 až 8“)
  - křížové pravidlo se používá pro vyrovnání počtu „+“ a „-“ nábojů (elektroneutralita sloučeniny)
- je-li oxidační číslo prvku „I“, ke kyslíku se index „1“ nepíše!
- jsou-li oba indexy sudé $\Rightarrow$ dělíme dvěma (po vydělení se „1“ jako index opět nepíše)
- např. oxid hliníkový
  - R = hliník = Al; oxidační číslo Al je podle koncovky „-itý“ $\Rightarrow$ III; oxid = O s oxidačním číslem -II
    - $Al^{III}O^{-II} \times \Rightarrow Al_2O_3$
- oxid sírový
  - R = síra = S; oxidační číslo S pro koncovku „-ový“ $\Rightarrow$ VI; oxid = O^{-II}
    - $S^{VI}O^{-II} \times \Rightarrow S_2O_6$ – obě čísla jsou sudá, proto dělíme dvěma $\Rightarrow SO_3$

Jak se tvoří názvy oxidů ze vzorců?

- postupuje se *opačným způsobem* než při tvorbě vzorců z názvů
- křížové pravidlo se použije v protisměru $\times$; ke kyslíku se automaticky doplní oxidační číslo „-II“
- prvek má oxidační číslo ve velikosti indexu, který je u kyslíku
- není-li u prvku index „2“ (oxidační číslo kyslíku), znamená to, že prvek měl sudé oxidační číslo a obě sudá oxidační čísla se vydělila dvěma $\Rightarrow$ oxidační číslo prvku musí být tedy dvojnásobkem indexu u kyslíku
- např. $Cr_2O_3 \times$
  - u Cr je index 2, kyslík v oxidu má oxidační číslo „-II“
  - u O je index 3, prvek Cr je chrom a má oxidační číslo III ($\Rightarrow$ koncovka „-itý“) $\Rightarrow$ oxid chromitý
- např. $SO_2 \times$
  - kyslík v oxidu má oxidační číslo „-II“, u S by měl být index 2, ale není tam (je tam vlastně „1“, která se jako index nepíše) $\Rightarrow$ S měla sudé oxidační číslo a proto se dělilo dvěma $\Rightarrow$ pro určení ox. čísla S, musíme index u kyslíku (2) vynásobit dvěma $\Rightarrow$ oxidační číslo síry je „IV“ $\Rightarrow$ koncovka „-ičitý“ $\Rightarrow$ oxid siřičitý

Podvojně oxidy

- kationty se uvádějí v pořadí rostoucích oxidačních čísel
  - při stejných ox. č. se uvádí v abecedním pořadí značek prvků (mezi názvy se píše pomlčka)
  - skupina NH_4^+ se uvádí u kationtů s oxidačním číslem I jako poslední
  - např.: Li^+ , K^+ , Ca^{2+} , NH_4^+ , Al^{3+} , Rb^+ ... – v pořadí: K^+ , Li^+ , Rb^+ , NH_4^+ , Ca^{2+} , Al^{3+} ...
  - $Fe_3O_4 = FeO \cdot Fe_2O_3 =$ (tetra)oxid železnato – železitý
  - $FeCr_2O_4 = FeO \cdot Cr_2O_3 =$ (tetra)oxid železnato – chromitý

Úkol

- 1) Vypište „vzorčec“, u nichž je chybné pořadí symbolů: S_2C , PCl_5 , KBr , SZn , HI , HNa .
- 2) Napište vzorce oxidů: železitý, chloristý, siřičitý, uhelnatý, chromový, cesný, arseničný, osmičelý, měďnato–zinečnatý.
- 3) Napište názvy oxidů: Sb_2O_3 , RuO_4 , SiO_2 , P_2O_5 , La_2O_3 , Ag_2O , MgO , WO_3 , Re_2O_7 , Mn_3O_4 ($MnO \cdot Mn_2O_3$).

Řešení